

УДК 340.12

Степан Сливка

Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та філософії права,
конституційного та міжнародного права
tfp2014@i.ua

СУПЕРЕЧЛИВА СУТНІСТЬ РУХУ: ПРИРОДНО-ПРАВОВЕ МОТИВУВАННЯ

<http://doi.org/10.23939/law2021.29.056>

© Сливка С., 2021

У статті досліджується природно-правове мотивування суперечливої сутності руху. Виходячи із законів механіки, обґрунтовується природне право і доводиться, що воно завжди потребує верифікації з природними законами. У наведеній авторській дефініції подано метафізичну єдність фізики, філософії, логіки і канонічного права, яка сприяє онтологічному вирішенню проблем суперечливого руху у права. Динаміка світових законів природи має вплив на антропологію людини, яка інакше не називалась би мікросвітом. Але у людини існує ще й своя автономна динаміка, генератором якої є рух людини. Для людини важливо правильно сприйняти рух, який буває абсолютним і відносним. Зокрема, онтологічні природні закони сприяють абсолютному рухові у Всесвіті, а природне право – відносному рухові у суспільстві з певними впливами на рух у Всесвіті. Тобто відносний рух, який притаманний природному праву, є різновидністю змін і процесів, що потребує наукового дослідження.

Логіка, яка знаходить порушення несуперечливості закону, доводить, що двох взаємозаперечливих тверджень про один і той самий предмет не буває. Вона констатує факт збочення у твердженнях про природне право. А філософія права, беручи до уваги ці збочення, виводить, спростовує хибні, фальшиві природні закони. У такому діалектичному русі встановлюється істинність у природному праві, відкидаючи квазіістину. Логічне мислення не приводить природне право до абсурду, а до природних законів для того, щоб людина сама встановила істинність. При цьому існує логічне твердження, що жодна норма позитивного закону не може бути істинною одночасно зі своїм запереченням у природному законі. Іншими словами, логіка виводить людину на самостійне прийняття рішень, маючи сутність суперечливих явищ.

Ключові слова: фізика, механіка, логіка, канонічне право, природне право, верифікація, суперечливість.

Постановка проблеми. Природне право виникає завдяки зовнішнім впливам природних законів і внутрішніх впливів антропологічних законів людини. Дії трьох законів механіки Ньютона також мають зовнішні і внутрішні обґрунтування. Зокрема, дія природних законів на людину очевидна. Інерція, прискорення, протидія притаманна впливу макросвіту на мікросвіт (людину). Зауважимо, що автономна динаміка може “чинити” опір світовій динаміці, але в цілому підкоряється їй. Тому природне право, яке формується за допомогою людської автономної динаміки залежить від світової динамічної системи.

Аналіз дослідження проблеми. Дослідження суперечливої сутності руху природного права здійснюються вперше. Використовуються концепції, досліджені механікою, філософією та логікою.

Мета дослідження. Необхідно підкреслити, що людина потребує розуміння руху, щоб знайти свій життєвий маршрут слідування. Цей маршрут визначає природне право, яке у статті досліджується з позицій перевірки його істинності. Критерієм істинності виступає природний закон.

Актуальність теми дослідження. Життя на землі не перебуває у спокої. Всякий спокій відносний і створює видимість відсутності перебігу подій у Всесвіті. Насправді онтологічно створені природні закони створюють різноманітні динамічні системи (внутрішні в кожному суспільстві і зовнішні у світі), які породжують певний перебіг суспільних і природних явищ, за якими слідує онтологічне життя людини.

Виклад основного матеріалу. Вчення про буття світу насичене різними філософськими і філософсько-правовими категоріями, які впливають із дослідження *матерії, простору, часу*, а також *руху*. Матерія у просторі рухається і фіксується часом, це становить життя для живих організмів, в тому числі людини. Без руху матерії, будь-якого фізичного тіла відсутній процес пізнання для людини. Іншими словами, якщо відсутній рух, то зникає пізнання, а, значить, і саме життя. У простому розумінні – немає що робити на світі. Навіть у примітивному розумінні, якщо людина немає якоїсь роботи, то не цікаво жити. Потрібен рух. Проте поняття руху є дуже складним і досліджує його динаміка.

Динаміка (від грецьк. – сила) – це розділ механіки, присвячений вивченню руху, матеріальних тіл під дією прикладених до них сил. В основі динаміки лежать три природні закони механіки (Ньютона): 1) природний закон інерції; 2) природний закон (основний) прискорення; 3) природний закон рівності дії і протидії [12, с. 158–159]; це потенція (можливість), якою володіє сила для дії (латентна сила), на відміну від енергії – активно діючої сили. Динамічний – силовий, за походженням відноситься до руху, що відповідає динамізму, наприклад динамічний світогляд [14, с. 138].

Цікавим для філософії права є поняття динамічних систем. У динамічних системах найбільш повно розкрита структура природного права.

На думку філософів динамічні системи – це системи, під впливом зовнішніх і внутрішніх сил, які змінюють у часі свої стани. Уявлення про динамічні системи виникли як узагальнення поняття механічної системи, поведінка якої описується законами динаміки Ньютона. У сучасній науці поняття динамічної системи охоплює системи практично будь-якої природи – фізичні, хімічні, біологічні, економічні, соціальні та ін. При цьому системи характеризуються різною внутрішньою організацією – жорстко-детерміновані, стохастичні, (імовірні), нелінійні, системи з елементами самоорганізації, самоорганізуючі [4, с. 666].

Динаміка внутрішніх властивостей автономних систем практично дещо відрізняється одна від одної. Адже кожна людина формує свою динамічну природно-правову систему, яка й називається автономною. Але всі автономні природно-правові системи в тій, чи іншій мірі врегульовуються світовою системою природних законів. Природні закони ніби “нагадують”, щоб людина здійснила свої динамічні процеси в бік світових динамічних процесів. Фактично у світовій динамічній системі природно-правового простору під впливом часу відбувається зв’язання на онтологічність природного права з природними законами. Так відбувається постійно, але з різною інерцією, прискоренням та протидією. Це завдячується рухові.

Рух – це спосіб реалізації суперечності буття, форма його існування. Будь-яке явище одночасно виступає як “щось”, тобто є визначеним (конечним, абсолютним, одиничним і т. д.), і як “інше”, невизначене (як прояв безконечного, відносного, загального тощо). Існує таким чином

протиріччя у поєднанні “щось” та “іншого” виступає як рух. Складність теоретичного проникнення в сутність руху обумовлюється неочевидністю його зв'язку з протиріччям. Тому важливо пізнання руху здійснювати поступово й опосередковано: через з'ясування всезагального його характеру, співвідношення з речами, спокоєм тощо [15, с. 558–559]; рух – це в широкому сенсі будь-яка зміна, у більш вузькому – безперервна зміна місця деякого тіла (сила, простір, час). Абсолютний рух існує тільки відносно деякої точки, яку думають покинуті десь у світовому просторі. Дійсний рух завжди відносний, будучи співвіднесеним з якоюсь точкою простору, яка перебуває в (відносному) русі чи у (відносному) спокої [14, с. 126]; це поняття філософського дискурсу, скерованого на опис і пояснення онтологічних характеристик природи і передаючи певну концептуальну схему або науково-дослідну програму, в яких по-різному інтерпретується зв'язок руху з простором, часом, матерією. У розвитку концепцій руху можна виділити два великих етапи, перший з яких пов'язаний з натурфілософією, де рух трактується як різновидність змін і процесів, а другий – з формуванням різноманітних дослідних програм всередині механіки, де рух розуміється як зміна станів тіла відносно інших тіл або ж відносно якоїсь системи координат, як зміна положення у часі і в просторі [4, с. 596]; це у широкому сенсі – всяка зміна, у вузькому – зміна положення тіла в просторі [13, с. 208]. Існують й інші дефініції, які присвячені способу існування тіла в просторі завдяки його переміщенню. Такі міркування необхідно провести не для будь-якого тіла, а абстрактного, метафізичного – тобто природного права. Для цього розглянемо ще одну дефініцію і здійснимо її філософсько-правовий аналіз.

В. Петрушенко вважає, що рух – це одна з найважливіших категорій філософії: будь-які зміни, що відбуваються в дійсності. Рух передбачає розрив із попереднім станом, перехід, дію та взаємодію. За загальним визначенням, рух є єдиним способом прояву реальності будь-чого, оскільки відсутність будь-яких фіксованих проявів чогось постає тотожним ніщо, відсутності буття. Рух та його носії, рух та його джерела, різновиди, пізнавальні характеристики, – все це з давніх часів постає предметом активних філософських осмислень та наукових розвідок. У філософії існують різноманітні версії щодо природи та джерел руху, починаючи від Бога, світового духу, космічної енергії і закінчуючи спробами розглядати рух як видимість, оманливі прояви буття [6, с. 180].

Нам потрібно дослідити рух природного права відносно природних законів. Для цього розглянемо наявні природні закони.

Згідно зі старозавітним біблійним правом, поява природних законів відповідає кожному дню творіння світу. Видається, що найбільше заслуговують на увагу такі дослідження проблем філософії права, як сім систем природних законів: система онтологічних законів світла, система онтологічних законів простору і часу, система онтологічних законів рослинного світу, система онтологічних законів Сонячної системи, система онтологічних законів розвитку природи водоповітряного простору, система онтологічних законів розвитку природи наземного простору, система онтологічних законів спокою [9, с. 128]. Зауважимо, що це системи законів природи, а самих законів, які людина не творила, змінити не може, а лише реалізовує (дотримується, виконує, використовує, застосовує), зрозуміло, є надзвичайно велика кількість. Звичайно, реалізовувати повною мірою природні закони людина безсила, тому йде мова про часткову реалізацію. Звідси й випливає, що основним джерелом руху природного права, яке творить людина, є природні закони. Похідними джерелами природного права є антропологічні та метаантропологічні властивості людини. Їхня кількість незліченна.

Для філософії права важливо розкрити деякі особливості руху природного права, серед яких: *джерела руху, типи руху, форми руху, природа руху*.

До основних джерел руху природного права потрібно додати похідні джерела руху, які утворені, виведені із онтологічних потреб світу. Такими потребами є людина, яка регулюється передусім системою законів наземного простору і біологічними законами свого організму. Однак біологічні закони організму людини потребують всіх семи систем онтологічних законів світу, оскільки людина є мікросвітом. Тому людський організм є важливим джерелом руху природного права, який має такі виміри: *ордологічний, екзистенціальний, трансцендентальний*.

Ордалогічний рух природного права стосується онтологічного регулювання побуту людини, буденного земного життя, поведінки в родині, у професійному середовищі, у суспільних та державних інституціях взагалі. В цьому разі природне право скеровує людину жити за законами природи і не вимагати від неї чогось надзвичайного, оскільки це тілесні похоті, і тому формує певні елементарні моральні норми, які стосуються дій людини.

Екзистенційний рух природного права скерований на регулювання душі людини, формування екзистенціалів, тобто вищих моральних норм для регулювання почуттів. Екзистенціали – це одні з варіантів природного права для душі, так само як і елементарне моральне право для тіла, тілесного руху (поведінки). Людина сама для себе (і тільки для себе) виробляє почуттєві норми, наприклад, любити, поважати, вірити, творити добро і т. д.

Трансцендентний рух природного права відображає вибір якості думки онтологічного духу. Цей вид природного права також є індивідуальний, який не підвладний примусу. Людина сама шляхом віри у природні та надприродні регулятори вибирає собі місце у прийдешньому світі.

Наголосимо, що ордалогічні, екзистенціальні і трансцендентні джерела природного права хоч є і похідними, але за ступенем важливості вони не поступаються місцем природним законам. Адже людина продовжує вершити світ своїм природним правом.

Хоча бувають випадки, що для окремих людей процес думання, мислення є небезпечним для Всесвіту. Це злі люди, які живуть не за законами природи.

До типів руху природного права в бік природних законів належать: *окресленість руху, дискретність руху, дисперсія руху, релятивність руху, перетворюваність руху.*

Окресленість руху природного права встановлює для нього нижню і верхню межі. Конкретизація меж залежить від частоти і глибини зв'язання природного права із природним законом. Не завжди за першим разом можна отримати відповідь, з якої точки починається зло, і якою закінчується. Таку зв'язку потрібно здійснювати систематично.

Дискретність руху природного права свідчить про наявність роздільності, перервності. Людські природно-правові рухи не повинні бути стрибкоподібні, але й досягнути їхньої суцільності майже неможливо. Існує перервність у реалізації норм природного права, яка залежить від природних, суспільних чи державних змін, на які людина здійснює реакцію. У моментах перервності природне право зазнає інколи змін позитивних і негативних.

Дисперсія руху природного права пов'язана із розсіюванням, намаганням вплинути на значну частину правових явищ. Такий стан вимагає швидкості реагування, часу вирішення і, звичайно, об'єму діяльності. Дисперсія руху природного права характеризує діловитість людини в галузі права, виховання тощо.

Релятивність руху природного права відображає відносність змісту створених людиною для себе норм поведінки. Особливо це помітно на моралі, етиці. Існуючий у філософії такий методологічний принцип, як етичний релятивізм, доводить певну домовленість про нормування поведінки. У природному праві етичний релятивізм має місце, але він контролюється екзистенцією людини, зокрема сумлінням. За реалізації норм природного права доводиться здійснювати релятивний рух з метою встановлення ступеня відносності, природного допуску відхилення від абсолютних природних законів.

Перетворювальність руху природного права констатує змінність, перехід до правової реальності, але із взаємодією з природними законами. Тобто перетворювальність стає діяльністю. У філософії права цінним є духовна діяльність.

Духовна діяльність пов'язана з усвідомленням, знанням, мисленням та створенням понять, ідей, різного роду інтелектуальних моделей дійсності. Духовна діяльність має інтелектуальний характер: вона здійснюється в умовному просторі людського розумового споглядання і продукує ті еталонні форми, що виконують роль еталонів та систем відліку для людського орієнтування в дійсності та для оцінювання її різних явищ. Тобто, людська діяльність має переважно перетворювальний, а не пристосувальний характер; людина, створюючи культуру, змінює природу [5,

с. 369–370]. Зміна природи повинна здійснюватися в межах допустимих норм. Причому такий перетворювальний рух природного права є виправданим. Це, наприклад, селіційний рух, виведення нових сортів овочів, фруктів тощо.

Важливою особливістю руху природного права до природних законів є *форми* такого руху. Вважаємо, що основні форми руху природного права визначають такі напрями: *ментально-правовий, канонічно-правовий, суспільно-правовий, державно-правовий, юридично-деонтологічний* та ін.

Ментально-правовий рух природного права міститься у ментальному праві. На думку І. Ковалю ментальне право – це імперативна філософсько-правова культура підсвідомості, яка сформована синергетично в буденному, граничному та позазаграничному метаантропологічних вимірах і діє на основі природних доннаукових знань. А підсвідоме право – це система закритих психологічних процесів, які не перебувають у фокусі свідомості, але впливають на поведінку людини за правилом дивного атрактора [2, с. 176]. Тобто ментально-правовий рух природного права здійснюється до природних законів за правилами дивного атрактора у синергетичних процесах. Подібно до природного притягування у самореалізації.

Канонічно-правовий рух природного права притаманний вірянам. У життєдіяльності людини інколи складно знайти природно-правовий еталон природного закону, до якого треба рухатися. Віряни мають право і можливість вивчати канонічно-правову літературу, відвідувати богослужіння, здійснювати паломництво і т. д. Учні шкіл вивчають християнську етику, а ряд студентів юридичних вузів – канонічне право. Видається, що канонічно-правова форма руху до природних законів є найбільш очищеною від різного роду збочень, ересей та різного роду апологетичних впливів. Вірянин сам для себе створить собі природне право, яке регулюється онтологічними природними законами.

Форму *суспільно-правового руху* природного права формує суспільство еволюційним шляхом, утворюючи для себе добровільні, налагоджувальні обмеження. Ці налагодження суспільного життя у вигляді певних вимушених процедур з часом стають цінністю, оскільки вшановується ідея рівності, що є природним. Тобто потребу впорядкування буденного життя, людина намагається вирішити за взірцями стану справ у природі; тільки з перенесенням узаконення тілесних регуляцій на душевні й духовні виміри. Появляється рух за пошуками істинності у встановленні порядку. Тобто рух суспільства формує певну форму. Без руху за істинність, справедливість життєдіяльний простір не отримав би людського природного права за методологічними засадами природних законів.

Державно-правовий рух природного права до природних законів хоча існує, але він не розвинений, скоріше має стримуючий характер. Адже держава, хоча й декларує законність, справедливість, захист природних прав людини та інших онтологічних цінностей, але їх не виконує повною мірою. Можливо це виконання є складним завданням, невіддільним, тому особливе бажання у держави відсутнє, а пориви науковців у розвитку теорії природного права залишаються без реалізацій. Тобто державно-правовий рух природного права хоча теоретично існує, але практично він не дієвий. Хоча в різні історичні епохи були спроби пропагувати природне право, наприклад, Київська Русь (звичаєве право), Римська імперія (римське право), які заслуговують уваги.

Цікавим є *юридично-деонтологічний рух* природного права до законів природи. Деонтологія як наука про внутрішні імперативи обов'язків юристів як реалізаторів, захисників права, скерована (як не парадоксально) до онтології. Йдеться про онтологію в дії, в русі, спрямованого в бік “оригіналу”. Хтось повинен постійно нагадувати про цей “оригінал” – природу, закони природи і вимагати від держави їх реалізації. Те, що держава намагається формувати у людей право на основі своїх законів, це підміна природного штучним, де часто у добрі затаїлося замасковане зло. Інколи юристи виконують “брудне” замовлення злих намірів владних осіб. Це деонтологічний рух у пропасть, до псування законів природи, що призведе (рано чи пізно) до підриву законів розвитку суспільства і знищення цивілізації на землі. Юристи здебільшого цей рух усвідомлюють, але матеріальна заінтересованість бере верх.

Нарешті зупинимося на *природі руху* природного права, по суті, квінтесенції, раціональності цього поняття. В чому полягає сенс руху природного права? Здається, на перший погляд, що – в добрі проти зла, яке творять владні особи, не підозрюючи цього. Це *суперечлива сутність руху права* взагалі.

У філософії висвітлюється, що рух внутрішньо суперечливий, він містить єдність зміни і стійкості, руху та спокою. Наприклад, будь-яка зміна структурних елементів, властивостей, відношень здійснюється за збереження певних моментів, а кожне збереження відбувається лише через рух. У нескінченному потоці руху сущого завжди присутні моменти стійкості, які виявляються насамперед у збереженні стану руху, а також у формі рівноваги явищ і відносного спокою. Як би не змінювався предмет, доки він існує то зберігає свою визначеність. Буття річки полягає в тому, що вона тече. Отримати абсолютний спокій означає припинити існування. Спокій завжди має лише видимий і відносний характер. Абсолютизація спокою – помилка, але абсолютизація мінливості є релятивізм. Рухатися – означає бути і водночас не бути в цьому місці, знаходитися тут і одночасно там. Така діалектика руху [7, с. 232]. Цю діалектику застосуємо до метафізичного пізнання природного права.

Виходимо з того, що людина усвідомила для себе природне право на установочних засадах природних законів. Але це усвідомлення постійно потребує руху, тобто звірення на істинність свого уявлення про норми з готовою онтологічною нормою. Це рух людського духу, думки, почуття. Але філософія доводить, що цей рух є суперечливим. Така думка панує в інших науках, зокрема логіці і філософії. Чому суперечлива сутність руху?

Суперечливість виникає із недосконалого духу людини, яка мешкає на землі між добром і злом. Здійснення вибору між цими двома категоріями недостатньо стійкій людині здійснити складно. Вона потребує допомоги.

В аналізі суперечливої сутності руху використовуються деякі детермінанти фізики, філософії, логіки, права та інших наук. Щодо фізики, варто сказати, що результати дослідження руху є дослідними, які здобуваються в основному в лабораторіях, а потім науково обґрунтовуються. Однак у природі може бути лише один правильний результат, а інші можуть бути сумнівними тобто недостатньо дослідженими. Тому суперечливість може полягати щодо методології дослідження, а не природності результатів.

Філософія обґрунтовує багато суперечливих думок, які впливають із діалектичних методологій, метафізичних теорій. Діалектичний спосіб мислення обґрунтовується динамічним процесом, рухом світоглядних позицій. Тому у діалектиці враховуються всі думки дослідників і аналізуються відношення між ними, виявляє закономірності, тенденції. У русі природного права до природних законів, його динамічних дій таких суперечностей доволі багато. Визнання суперечливих позицій здійснюється, як видається, за допомогою законів механіки.

У логіці панує закон протиріччя, оскільки, як зауважує А. Конверський, логіка – це наука про закони та форми правильного мислення. На основі цього він виводить закон протиріччя: це така вимога до процесу міркування, яка передбачає, що два протилежні судження не можуть бути одночасно істинними; у крайньому разі одне з них буде обов'язково хибним, а то й обидва можуть бути хибними. Яке саме із цих суджень хибне, а яке – істинне, логіка не встановлює [3, с. 14, 27]. Логічні закони не суперечливі, вони виявляють суперечності, а філософія права ці виявлені факти бере до уваги і формує відповідну науку.

Серед правових наук особливе місце у природно-правовому мотивуванні суперечливої сутності руху займає канонічне право. Воно містить тільки предмет дослідження, який віддалений від інших наук. Адже йдеться про транснаціональну систему духовно-моральних цінностей вірян, яка сформована герменевтикою природного права та метакорпоративним правом Церкви з метою продовження позатілесного життя [8, с. 91]. Звідси видно, що канонічне право, як спеціальний вступ до філософії права, володіє методом герменевтики для того, щоб показати взаєморух природного права і природних законів. Природне право потребує верифікації у порівнянні з природ-

ними законами, але природні закони потребують від природного права сприяння у дії. Вірянин, володіючи високою культурою природного права, ніби “очищає” дорогу, правове поле та простір для дії онтологічних законів Всесвіту. В кожному разі не руйнує цей рух.

Важливо сформулювати дефініцію про метафізичний рух між природним правом і природними законами. Відразу варто зазначити, що така взаємозалежність не завжди існує, хоча вона онтологічно обґрунтована.

Видається, що *природно-правове мотивування суперечливої сутності руху – це метафізична єдність опосередкування основних законів механіки, філософської герменевтики про діалектичну сутність природного права, логічного встановлення істинності та канонічно-правового трактування взаємозалежності природного права від природних законів, що вимагає постійної верифікації та відповідного сприяння.*

Вдаючись до аналізу природних законів механіки (інерції, прискорення, рівності дії і протидії), наголосимо, у філософії права існує метафізична єдність цих законів. Єдність полягає у силі, яка змінює рух, тобто життя, яке потребує певного виконання онтологічних обов’язків.

Якщо здійснити аналіз закону інерції (від лат. – бездіяльність, нерухомість), то воно має два значення: 1) властивість тіла зберігати незмінним стан рівномірного прямолінійного руху або спокою, якщо на нього немає зовнішніх діянь (або вони взаємно зрівноважені), а в разі зовнішніх діянь – змінювати рух поступово, тобто набувати скінченного прискорення. Мірою інерції тіла при поступальному русі є маса, а при обертальному – момент інерції відносно осі обертання; 2) переносно-триваючий вплив причини, сили тощо, які діяли раніше [10, с. 350].

У метафізиці мірою інерції у поступальному русі є об’єм та глибина думки, а також слова. Думка і слово у природному праві здійснює поступальний і обертальний рухи. При поступальному русі здійснюється паралельно до онтологічно заданого напрямку тобто онтологічних потреб. А при обертальному, де мірою інерції є момент інерції, тобто певний розподільник глибини думки і слова, – це осі інерції. Осями інерції у природному праві зацікавленість людини, її буденні потреби, навколо якої здійснюється рух з певним запасом думок та слів. Зауважимо, що метафізична сила в поступальному і обертальному русі по-різному скерована: одні люди віддають перевагу онтологічним потребам, а інші – буденним. Від цього залежить кількість та сила суперечностей. Тому людина не повинна втрачати самоконтроль і свою самостійкість як образ Божий. Потрібно дотримуватися принципу: зберігати незмінним стан руху або спокою, незважаючи на неонтологічні зовнішні впливи.

Природний закон прискорення виражається формулою:

$$\bar{a} = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{\Delta V}{\Delta t}, \quad (1)$$

де ΔV – приріст швидкості, Δt – приріст часу.

Тобто прискорення – це фізична величина, яка характеризує зміну швидкості тіла з часом. Прискорення є вектор, величина якого дорівнює границі відношення приросту швидкості ΔV до проміжку часу Δt , протягом якого цей приріст відбувся, при наближеному зменшенні Δt . Напрямок прискорення збігається з напрямом сили, що надає тілові прискорення. Сила є причиною прискорення тіла та визначає величину й напрям цього прискорення. За другим законом Ньютона (законом механіки) прискорення матеріальної точки зв’язане з масою m цієї точки і діючою на неї силою $\bar{F}$ співвідношенням [11, с. 98]:

$$\bar{F} = m\bar{a}. \quad (2)$$

Зосередимо увагу на тому, як рухається природне право – (як вектор) в напрямі до природних законів, оскільки такий рух онтологічний. Цей рух здійснюється, як правило, з онтологічною, помірною швидкістю

$$V = \frac{S}{t}. \quad (3)$$

Це відношення пройденого шляху S (існування природного права у свідомості людини) до часу t (часу користування цим правом). Але верифікація, коригування природного права завжди повинна існувати і, як правило, це здійснюється у прискореному варіанті, оскільки цього вимагає життєва ситуація. Тоді роль відіграє формула прискорення. Сила верифікації природного права обчислюється за формулою (2). Верифікація здійснюється по-різному, при прямолінійному (поступальному) чи (криволінійному) обертальному русі природного права. Прискорення природного права буде зменшуватися через те, що на верифікацію потрібно більше часу. Справа в тому, що застосування природного права у буденних життєвих проблемах потребує глибших роздумів, більше часу на зв'єрення своїх намірів з онтологічними нормами.

Природний закон рівності дії і протидії як третій закон Ньютона твердить: дії завжди відповідає рівна і протилежно спрямована протидія; або дія двох тіл одне на одного завжди рівні за величиною і скеровані у протилежні сторони [1, с. 267]. Цьому закону відповідає формула сили:

$$\vec{F} = -\vec{F}. \quad (4)$$

Фізичний зміст третього закону Ньютона твердить, що всі сили виникають парами і кожна пара сил є однієї природи [16]. У метафізиці такою парою є добро – зло, а єдність природи цих пар пояснюється їхнім екзистенціальним походженням. Людина повинна знати що таке добро і що таке зло, що зло треба обминати, а не намагатися його викорінювати, оскільки це не під силу їй і не входить в її онтологічний обов'язок.

Зрозуміло, що у рівності дії і протидії виникає найбільше суперечностей в основному через неочікування. Адже людина у своїй життєдіяльності застосовує певні напруженості, зусилля, тобто силу. Але чи ця сила, яка видається як природна потреба, відповідає природним законам чи ні? Якщо взяти за природний закон – онтологічний закон добра, то чи все творіння людини, яке видається, що регламентовані ніби природним правом (необхідними життєвими потребами) відповідає природним нормам добра? Відповіді на ці запитання часто будуть суперечливі. Людина не завжди може відрізнити зло від добра, а особливо в екстремальних ситуаціях (як негативних, так і негативних), у проявах ейфорії, у стані збудженості і т. д. Зробивши зло комусь, людина обов'язково отримує рівноцінну віддачу собі (можливо в інших варіантах і через певний час).

Досліджуючи суперечливу сутність руху природного права, ми вдалися до механіки як важливого розділу фізики. Така потреба обґрунтована філософією права. Адже, як відомо, фізика – це наука, яка вивчає найпростіші і разом з тим найбільш загальні закономірності явищ природи, засоби і будову матерії, закони її руху. Поняття фізики та її закони лежать в основі всього природознавства. Фізика відноситься до точних наук і вивчає кількість і закономірності явищ [12, с. 812]. Тобто природне право, яке випливає із законів Всесвіту і антропологічних законів людини, обґрунтовується передусім фізикою.

Завдання філософії знайти у цьому діалектичну єдність та здійснити герменевтичний аналіз: у явищах природи побачити метаантропологічні явища людини. Адже діалектика відображає відношення між суміжними парами добро – зло, їх властивостями й тенденціями. Завдяки діалектиці здійснюється рух, де мають місце протиріччя, і зрозуміти цей рух на перший погляд не просто. Його потрібно аналізувати у кожному законі механіки і давати метафізичну інтерпретацію, долаючи різноманітні двоїстості, покручення, невідповідності тощо. Цим завданням займається природне право.

Логіка, яка знаходить порушення несуперечливості закону, доводить, що двох взаємозаперечливих тверджень про один і той самий предмет не буває. Вона констатує факт збочення у твердженнях про природне право. А філософія права, беручи до уваги ці збочення, виводить, спростовує хиби, фальшиве природне право. У такому діалектичному русі встановлюється істинність у природному праві, відкидаючи квазіістину. Логічне мислення не приводить природне право до абсурду, а до природних законів для того, щоб людина сама встановила істинність. При цьому існує логічне твердження, що жодна норма позитивного закону не може бути істинною одночасно із своїм запереченням у природному законі. Іншими словами, логіка виводить людину на самостійне прийняття рішень, маючи сутність суперечливих явищ.

Метафізичну єдність концепцій онтологічної механіки природного права здійснює канонічне право. Воно обґрунтовує філософію законів механіки із виведення логічних істин і доводить про необхідність верифікації природного права з природними законами. Тут логіка проста: природних законів людина не створювала, тому істина панує абсолютна. Природне право створює людина, яка допускає суперечливі твердження, неточності, тому істина відносна.

Висновок. Отже, природне право – здійснює рух до природних законів із мотивованою швидкістю, онтологічно обґрунтованим прискоренням. Ця швидкість визначається відношенням суперечливого шляху до певного часу. Суперечності повинні існувати, оскільки людина не знає абсолютної істини і повинна шукати її у діалектичному русі, що призведе до відносної істинності. Така дія має назву верифікації природного права за невеликі проміжки часу з метою – не принести тривалі порушення у Всесвіті, а вкластися в онтологічні допуски.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Естествознание: Энциклопедический словарь (2002) / сост. В. Д. Шолле. М.: Большая Российская энциклопедия. 543 с.
2. Коваль І. М. Філософія ментального права: монографія / Коваль І. М. Львів: Ліґа-Прес, 2018. 196 с.
3. Конверський А. Є. (2018). Критичне мислення. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. К.: Центр учбової літератури. 344 с.
4. Новая философская энциклопедия: (2000). В 4 т. / Ин-т философии РАН ; науч.-ред. совет : предст. В. С. Степин. М: Мысль. Т. 1. 724 с.
5. Петрушенко В. Л. (2019). Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії) : навч. посіб. / В. Петрушенко. 2-ге вид., випр. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 596 с.
6. Петрушенко В. Л. (2011). Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції. Львів: "Магнолія 2006". 352 с.
7. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс. К.: Знання України, 2005. 576 с.
8. Сливка С. С. (2016). Канонічне право : навч. посіб. / С. С. Сливка. Вид. 3-тє, переробл. і допов. Харків: Право. 276 с.
9. Сливка С. С. (2015). Проблеми філософії права : навч. посіб. / С. С. Сливка. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Харків: Право. 192 с.
10. Словник іншомовних слів (1485). (відп. ред. О. С. Мельничук. К.: Голов. ред. УРЕ. 964 с.
11. Українська радянська енциклопедія (1983) / гол. ред. М. П. Бажан; редкол. : І. К. Білодід та ін. К.: Голов. ред. УРЕ, Т. 9. 560 с.
12. Физика: Энциклопедия (2003) / под ред. Ю. В. Прохорова. М.: Большая Российская энциклопедия. 944 с.
13. Философия: Энциклопедический словарь (2004) / под ред. А. А. Ивина. М.: Гардарики. 1072 с.
14. Философский словарь: Основан Г. Шмидтом (2003), 22-е, новое, перероб. изд. под ред. Г. Шиш-коффа / пер. с нем. / Общ. ред. В. А. Малинина. М.: Республика. 575 с.
15. Філософський енциклопедичний словник (2002) / під ред. В. І. Шинкарука. К.: Абрис. 744 с.

REFERENCES

1. **Estestvoznanye: Encyklopedycheskyj slovar** (2002) [Natural science: Encyclopedic dictionary] / Sost. V. D. Sholle. M.: Bolshaya Rossyjskaya encyklopedyya. 543 p.
2. Koval I. M. (2018) **Filosofiya mentalnogo prava: monografiya** [Philosophy of mental law] / Koval I. M. Lviv: Liga Pres. 196 p.
3. Konverskyj A. Ye. (2018) **Krytychne myslennya**. [Critical thinking] Pidruchnyk dlya studentiv navchalnyh zakladiv vyshchoyi osvity usih specialnostej. K.: Centr uchbovoyi literatury. 344 p.
4. **Novaya fylosofskaya encyklopedyya**: (2000) [A new philosophical encyclopedia] V 4 t. / Yn-t fylosofyy RAN; Nauchno-red. sovet: predst. V. S. Stepyin. M: Misl. T. 1. 724 p.
5. Petrushenko V. L.(2019) **Filosofiya** [Philosophy] (vstup do kursu, istoriya svitovoyi ta ukrayinskoyi filosofiyi, fundamentalni problemy suchasnoyi filosofiyi): navch. posib. / V. Petrushenko. 2-ge vyd., vypr. Lviv: Vydavnyctvo Lvivskoyi politexniky. 596 p.

6. Petrushenko V. L. (2011) **Filosofskyj slovnyk: terminy, personaliyi, sentenciyi**. [Philosophical dictionary: terms, personalities, maxims]. Lviv: "Magnoliya 2006". 352 p.
7. Skotnyj V. G. (2005) **Filosofiya: istorychnyj i systematychnyj kurs**. [Philosophy: historical and systematic course]. K.: Znannya Ukrainy. 576 p.
8. Slyvka S. S. (2016) **Kanonichne pravo** [Canon law]: navch. posib. / S. S. Slyvka. Vyd. 3-tye, pererobl. i dopov. Harkiv: Pravo. 276 p.
9. Slyvka S. S. (2015) **Problemy filosofiyi prava** [Problems of philosophy of law]: navch. posib. / S. S. Slyvka. Vy'd. 2-ge, pererobl. i dopov. Harkiv: Pravo. 192 p.
10. **Slovnyk inshomovnyh sliv** (1485). [Dictionary of foreign words] (vidp. red. O. S. Melnychuk. K.: Golov. red. URE. 964 p.
11. **Ukrayinska radyanska encyklopediya** (1983). [Ukrainian Soviet Encyclopedia]: [v 17-ty t.] / gol., red. M. P. Bazhan; redkol: I. K. Bilodid ta in. K.: Golov. red. URE, T. 9. 560 p.
12. **Fyzyka: Encyklopedyya** (2003). [Physics: Encyclopedia] / Pod. red. Yu. V. Proxorova. M.: Bolshaya Rossyjskaya encyklopedyya. 944 p.
13. **Fylosofyya: Encyklopedycheskyj slovar** (2004). [Philosophy: Encyclopedic Dictionary] / Pod red. A. A. Yvy-na. M.: Gardaryky. 1072 p.
14. **Fylosofskyj slovar** (2003). [Philosophical dictionary]: Osnovan G. Shmydtom. 22-e, novoe, pererob. yzd. pod red. G. Shyshkoffa / Per. s nem. / Obshh. red. V. A. Malynyna. M.: Respublyka. 575 p.
15. **Filosofskyj encyklopedychnyj slovnyk** (2002). [Philosophy encyclopedic dictionary] / Pid red. V. I. Shynkaruka. K.: Abrys. 744 p.

Дата надходження: 29.12.2020 р.

Stepan Slyvka

Lviv Polytechnic National University,
Institute of Law, Psychology and Innovative Studies,
Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department of Theory and Philosophy of Law,
Constitutional and International Law

CONTRADICTIONING ESSENCE OF MOVEMENT: NATURAL AND LEGAL MOTIVATION

The article examines the natural and legal motivation of the contradictory nature of the movement. Based on the laws of mechanics, natural law is substantiated and it is proved that it always needs to be verified with natural laws. The above author's definition presents the metaphysical unity of physics, philosophy, logic and canon law, which contributes to the ontological solution of the problems of contradictory movement in law. The dynamics of world laws of nature have an impact on human anthropology, which would not otherwise be called the microworld. But man also has his own autonomous dynamics, the generator of which is the human spirit. It is important for a person to correctly perceive the movement, which is absolute and relative. In particular, ontological natural laws promote absolute motion in the universe, and natural law – relative motion in society with certain influences on motion in the universe. That is, the relative movement, which is inherent in natural law, is a kind of change and process that requires scientific research.

Logic, which finds a violation of the consistency of the law, proves that two mutually contradictory statements about the same subject do not happen. She states the fact of distortion in the allegations of natural law. And the philosophy of law, taking into account these perversions, deduces, refutes errors, false natural law. In such a dialectical movement, truth is established in natural law, rejecting the quasi-truth. Logical thinking does not lead natural law to the absurd, but to natural laws in order for man to establish the truth himself. At the same time, there is a logical statement that no norm of a positive law can be true at the same time as its denial in the natural law. In other words, logic leads a person to independent decision-making, having the essence of contradictory phenomena.

Key words: physics, mechanics, logic, canon law, natural law, verification, contradiction.